

Politik Bilim

Aydın Köksal Hoca'dan Mektup...

Aykut Göker

<http://www.inovasyon.org>; hagoker@ttmail.com

“*Bilim dili olarak Türkçe*” başlıklı iki yazı yazdığımı hatırlayacaksınız (CBT, 6 ve 13 Şubat 2009). Bunlardan ilkinde, bilim ve teknoloji terimlerinin Türkçe karşılıklarını kullanma konusunda (ya da bunun tersi durumda) zaman zaman duyduğum tedirginliği dile getirmiştim. Konu bu olunca, Türkçe karşılık kullanılmasını yalnızca savunmakla kalmayıp 2500 dolayında bilişim terimi için Türkçe sözcük de türeten Aydın Köksal Hoca'dan söz etmemek olmazdı. 23 Şubat'ta ondan aldığım mektubu da sizlerle paylaşmazsam olmaz; hele bu mektupta, bu köşenin baş dertlerinden biri olan 'inovasyon' teriminden de söz ediliyorsa... Aydın Hoca diyor ki:

“... ‘Yeni bir [Türkçe] sözcüğü, yabancı dilden ödünç alınmış oturmuş terim yerine kullansam acaba anlaşılacak mı’ çizgisinde yaşadığınız duraksamayı ben de yıllarca yaşadım. Sizi o kadar iyi anlıyorum ki!

“Gençliğimde herhangi bir metin yazarken, yabancı dil bilen bizlere oturmuş terim gibi gözükken sözcüğün gösterdiği kavramın, halk katında, toplum katında aslında onyıllar, yüzyıllar geçse bile anlaşılmadan ezberlenen, sanki usdışı, içi boş, büyümlü bir sözcük gibi, ne idiği belirsiz bir kavram gibi algılandığını gördüm. (Örneğin demokrasi, laiklik, endüksiyon vb.) Bunu iyice anladıktan sonra, Türkçe bilişim terimlerinde bugün savunduğum çizgiye gelebildim.

“İnsanlarda bilimsel anlayışın, kavramların özünün halkın anadiliyle, ulusal dille adlandırılmasından sonra ancak başlayabildiğini gördükten, mesleğimde bununla ilgili sorunları yüksek bedeller ödeyerek yaşadıkten sonra, bugün savunduğum bilimsel çözümü bulup rahatladım. Bilimde ileri başka ulusların geçmişlerini inceleyince anladım ki, tümünün başından geçen de budur.

“Eğer ‘bilişim, bilgisayar, iletişim, donanım, yazılım’ gibi kavramların Türkçe adlarını koyamamış olsaydık, aradan birkaç yüzyıl geçse bile bugün bilişimde, yazılımda sahip olduğumuz birikime, teknikbilime asla sahip olamazdık. Benzer biçimde ‘Innovation’ın, gelenekçi yaklaşımı bırakıp ‘yenilikçi’ bir yaklaşımı benimsemek demek olduğunu, bunun tanımını vererek ne öğrenciye, ne mühendislerinize, ne de halka anlatamayız. Mehmet'i Mehmet'in adını söyleyerek anlatmadan, boyunu posunu, özelliklerini tanımlayarak anlatmaya çalışmak gibi bir şey bu; onlar için ‘Mehmet geldi’ demek yeter. Düşüncemizi, onlara ancak onların dilinde söyleme alçakgönüllülüğünü gösterirsek onlara bu düşüncüyü gerçekten anlatmış olabiliriz; onları ancak böyle kazanabiliriz. Bu durumda ‘yenilikçi olmalıyız’ demek yeter. Bence anadilinin, ulusal dilin köklerine yaslanan bu söz, yüz sayfalık ‘İnovasyon Nedir?’ başlıklı bir kitaptan daha çok ‘bilgi’ taşır. (Bakın ‘enformasyon taşır’ desem bunu bile, bu tümceyi içinden İngilizce ya da Fransızcaya çevirdikten sonra anlamaya çalışan mutlu azınlık dışında, kimseciklerin anlamayacağından korkarım...)”

Okuyucularım bilirler; neyin ifade edilmek istendiği doğru anlaşılın diye, tanımını için el kitapları (OECD [2005], **Oslo Manual: Guidelines for Collecting and Interpreting Innovation Data**, Third Edition, A joint publication of OECD and Eurostat) hazırlanan bir terimdir “innovation”... Ben de yıllardır, sözcüğün, bir iktisat terimi olarak, “**sonuçta ekonomik/toplumsal fayda yaratmaya yönelik bir yenilik**” anlamına geldiğine, bu farkı da anlatarak dikkatleri çekebilmek için, bazı dostların yaptığı gibi, ‘yenilik’ değil de ‘inovasyon’

demekteyim. Sözcüğün bir terim olarak dilimize girmesi, 1990'ların başına rastlar. Doğrusu, "dünyada şimdi moda buymuş" havasında hızla da yaygınlaştı; dillerden düşmez oldu. Ne var ki Türkiye, bu terimle anlatılmak istenen faaliyet ve yetenek alanlarında önemli bir ilerleme kaydedemedi; 'inovasyon' lâfta kaldı. Aydın Hocam, peki, bundan böyle hep birlikte 'yenilik' diyelim; bakalım devrân ne gösterir... Ne dersiniz sevgili okuyucular, durum değişir mi?

CBT. 20 Mart 2009